

УДК 321.022 343.35
DOI 10.32845/2663-5666.2022.4.11

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. Перетворення, що тривають в Україні спрямовані на розбудову правової держави, формування громадянського суспільства, розвиток інститутів, демократії, забезпечення визначених у Конституції України прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина потребують правової регламентації та створення механізму реалізації прав і свобод, законних інтересів людини і громадянина в усіх сферах суспільних відносин. Теоретичне дослідження взаємовідносин суб'єктів, що наділені повноваженнями у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, є визначальним при характеристиці інституційного механізму забезпечення антикорупційної політики загалом, та визначенні місця та ролі кожного з цих суб'єктів у діяльності щодо забезпечення реалізації антикорупційної політики, зокрема. Без чіткого розуміння правової природи форм взаємодії між органами спеціальної компетенції в означеній сфері неможливо створити налагоджений механізм, який забезпечуватиме реалізацію антикорупційної політики в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема встановлення сутності взаємодії між органами публічної влади обумовлена відсутністю єдиного підходу до визначення понять «інституційного механізму» та відсутністю чіткої нормативної регламентації форм взаємодії суб'єктів владних повноважень між собою, що зумовлює необхідність вивчення та узагальнення робіт вітчизняних і зарубіжних учених – представників різних галузей юридичної науки. Зокрема, дану проблематику досліджували такі науковці: В.М. Василенко, С.В. Ківалов, В.Т. Комзюк, С.М. Перепьолкін, Д.В. Приймаченко, О.П. Федотов, М.Г. Шульга та інші. Що стосується взаємодії в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, то основою цього дослідження стали наукові висновки, що стосуються сфери запобігання корупції, яких зроблено: Д.В. Гудковим, О.Р. Дашковською, І.А. Дьомінім, С.А. Задорожнім,

Т.О. Коломієць, Я.І. Масловою, Д.Г. Михайленко, Т.В. Хабаровою, М.І. Хавронюком, О.П. Хамходерою та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, яких присвячено сфері запобігання корупції, питання виокремлення форм взаємодії суб'єктів владних повноважень у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики потребують уточнення та узагальнення.

Мета статті – дослідити правову проблематику форми взаємодії суб'єктів владних повноважень у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики.

Виклад основного змісту. Загалом під терміном «взаємодія» розуміється особливий тип відносин між об'єктами, при якому кожний з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи їх до зміни, водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, у свою чергу, зумовлює зміну його стану [1]. Потреба у взаємодії між підсистемами публічної влади продиктована інтересами об'єднання можливостей цих структур, які пов'язані між собою комплексом інформаційних, фінансових та інших ресурсів. Взаємодія органів публічної влади має базуватися на принципах: законності, тобто правової регламентації діяльності кожного суб'єкта взаємодії; гласності; взаємної відповідальності та динамічності взаємодії; повної незалежності суб'єктів взаємодії у використанні правомірних засобів та методів управління; розмежування функцій та відповідальності суб'єктів взаємодії; визначення обсягу та меж повноважень суб'єктів взаємодії на основі укладення договорів і угод; самостійності кожного суб'єкта взаємодії в межах їх повноважень; консенсусу при вирішенні питань спільного ведення і делегованих повноважень; забезпеченості фінансовими та матеріальними ресурсами при реалізації питань, що потребують спільного вирішення [2, с. 91].

Взаємодію суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації анти-

корупційної політики влади виражено у компетенції взаємодіючих органів, їхніх взаємних цілях та завданнях. Потребу в зв'язку підсистем публічної влади обумовлено можливостями цих структур, яких пов'язано з комплексом інформаційних, технічних, фінансових та інших ресурсів. Окремо зазначимо, що відсутність однотипних повноважень забезпечує умови, за яких є можливим досягнення завдань антикорупційної політики.

Для характеристики конкретних форм та принципів взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, необхідно визначитись з їх кількісним складом. У цьому дослідженні за основу взято підхід, відповідно до якого суб'єкти забезпечення реалізації антикорупційної політики поділено на тих, що наділені: а) загальною компетенцією (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України, державні органи) та б) спеціальною компетенцією (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національна рада з питань антикорупційної політики при Президенті України, Координаційна робоча група з питань антикорупційної політики) [3; 4].

В контексті законодавчого регулювання взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, то воно виражено у наступному:

а) взаємозв'язках між суб'єктами загальної компетенції (до прикладу, Президент України підписує Закон України «Про затвердження антикорупційної стратегії» та вносить пропозиції до внесення змін до нього [5]);

б) взаємозв'язках між суб'єктами загальної та спеціальної компетенції (наприклад, до основних завдань Національного агентства з питань запобігання корупції віднесено сприяння координації дій органів державної влади щодо реалізації Антикорупційної стратегії і виконання заходів державної антикорупційної програми з її виконання, підготовка пропозицій щодо формування та реалізації державної антикорупційної політики (у тому числі щодо удосконалення нормативно-правової бази); пріоритетом у діяльності уповноважених з питань запобігання корупції в окремих державних органах визначено запобігання поширенню корупційних практик, залучення громадськості до аналізу та усунення корупційних ризиків у нормативно-правових актах органів державної влади та органів місцевого самоврядування; Національне агентство готує національну доповідь

щодо ефективності реалізації державної антикорупційної політики, яку має подати до таких суб'єктів як: Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Президент України [3; 4]).

Вагомого значення при характеристиці взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики мають форми такої відносин. Якісно, форма взаємовідносин – це змістовна складова взаємодії, яка відображається у компетенції взаємодіючих органів. Сутність цього явища – правова природа взаємодіючих органів, вона має свій внутрішній вияв у внутрішньої організації та зовнішнього прояву їх змісту [6, с. 130]. У системі органів публічної влади форма взаємодії – це зовнішнє вираження дії (сукупності дій), які здійснюються з метою управління справами даної адміністративно-територіальної одиниці, в межах компетенції, встановленої законом. Досліджуючи форми взаємодії органів влади можна виокремити два аспекти: а) правовий (діяльність, пов'язана зі створенням юридичних актів) та б) організаційний (фактична діяльність, пов'язана зі встановленням зв'язків між різними суб'єктами) [7, с. 128]. Щодо організаційної форми діяльності, то у ній уособлено порядок, в якому реалізуються повноваження [8, с. 67].

Не виключенням є можливість детермінації форм взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики. Правового аспект означає, що взаємодія є елементом діяльності одночасно кількох суб'єктів, тобто існує в рамках відносин. З огляду на зазначене, взаємодія суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики може виражатися у таких формах, як:

1) співробітництво, яке спрямовано на досягнення спільної мети – реалізація заходів, що складають зміст антикорупційної політики;

2) узгодження, яке спрямовано на часткове, проміжне досягнення мети суб'єктів взаємодії заради збереження умовної рівності та партнерських відносин.

Співробітництво як форма взаємодії втілюється у створенні спільних органів або у спільній управлінській діяльності, обміні інформацією, організації спільних заходів. Проявом співробітництва між Національним агентством з питань запобігання корупції та Кабінетом Міністрів України є формування координаційної робочої групи з питань антикорупційної політики в якості консультативно-дорадчого органу,

співголовами якої за посадами є Голова Національного агентства та Міністр Кабінету Міністрів України. При цьому, персональний склад Координаційної робочої групи затверджується Кабінетом Міністрів України. До основних завдань координаційної робочої групи з питань антикорупційної політики віднесено: сприяння координації дій органів державної влади щодо реалізації Антикорупційної стратегії і виконання заходів державної антикорупційної програми з її виконання; підготовка пропозицій щодо формування та реалізації державної антикорупційної політики (у тому числі щодо удосконалення нормативно-правової бази) та ін. [3].

У контексті здійснення взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, необхідним є налагодження співробітництва з застосуванням механізмів електронного урядування (включно з такими електронними підсистемами: е-інформація, е-консультації, е-прийняття рішень, е-ініціативи, е-партнерство, е-контроль, е-делегування та е-експертизи) [9, с. 290].

Узгодження як форма взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики виражена у плануванні та координації. До прикладу: антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії, яка розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції, а затверджується іншим суб'єктом – Кабінетом Міністрів України [3]; спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції та виконавці державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії, у межах повноважень, щорічно до 15 лютого подають до Національного агентства з питань запобігання корупції статистичну інформацію про результати своєї роботи з обов'язковим зазначенням таких даних [4].

Необхідно акцентувати увагу й на те, що для взаємодії органів публічної влади визначальними є:

- спільна діяльність не менше двох суб'єктів;
- узгодженість за будь-яким компонентом діяльності;
- наявність адміністративно-правового регулювання;
- зміст вирішуваних завдань;
- спрямованість діяльності взаємодіючих елементів;
- наявність спільного об'єкта (ним виступає реальний стан дотримання законів) [10, с. 176].

Отже, взаємодія між суб'єктами, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики здійснюється для запобігання корупції, профілактики корупційних правопорушень, виявлення корупції, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, а також удосконалення правової бази запобігання корупції.

Водночас, *координація дій у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики* визначається як діяльність спеціально уповноваженого органу держави, направлена на взаємоузгодження організаційно-управлінської діяльності державних органів у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики. Ефективними формами координації є: нормативне регулювання, застосування заходів дозвільного характеру; погодження, методичне керівництво [11, с. 166]. Так, Національне агентство з питань запобігання корупції уповноважено здійснювати координацію та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм [3].

Серед основних організаційних форм діяльності суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики слід виділити: 1) засідання (організаційні та робочі); 2) доповіді; 3) спільні розробки проектів нормативно-правових документів; 4) круглі столи, семінари, конференції та ін.

Підсумовуючи приходимо до висновку, що взаємодія суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики є невід'ємним елементом правового статусу цих суб'єктів владних повноважень. Превалюючого значення у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики набуває взаємодія між органами загальної та спеціальної компетенції. Доцільним видається проведення доктринального аналізу окремих форм взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики з акцентуванням уваги на можливість їх цифровізаційного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кожушко С. Взаємодія як філософське й психологічне поняття. Український науковий журнал. Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1221>

2. Корж В.П. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними та іншими державними органами. Державне управління та місцеве самоврядування : тези VIII Міжнар. наук. конгресу, 27 – 28 березня 2008 р. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. Ст. 90-91.

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1893-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 20.12.2022).

4. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#top> (дата звернення: 18.12.2022).

5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.12.2022).

6. Блудова С.В. Взаємодія міліції з іншими державними правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування та громадськістю щодо забезпечення екологічної безпеки. *Вісник ХНУВС*. 2013. № 2 (61). С. 130–135.

7. Теорія держави і права: курс лекцій / під ред. М. Н. Марченко: Зерцало, 1997. С. 143.

8. Колісник К.О. Щодо понять «взаємодія» та «координація» в контексті державного управління. Теорія та практика державного управління. Вип. 2. Державне управління та місцеве самоврядування: тези III Міжнар. наук. конгресу, 26 лютого 2003 р. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2003. С. 67–69.

9. Сичова В.В. Взаємодія інституту політичної опозиції та державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. № 2. Ст. 282–292.

10. Фещенко Л.О. Взаємодія органів внутрішніх справ з державною податковою службою у здійсненні правоохоронної діяльності: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2007. 217 с.

11. Король М.О. Поняття координації в охороні державного кордону України. *Університетські наукові записки*. 2010. № 4. Ст. 163–167.

Славицька А.К. ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті досліджено форми взаємодії суб'єктів владних повноважень у сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики. Виокремлено суб'єктів забезпечення реалізації антикорупційної політики, що наділені: а) загальною компетенцією (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України, державні органи) та б) спеціальною компетенцією (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національна рада з питань антикорупційної політики при Президентові України, Координаційна робоча група з питань антикорупційної політики). Зазначено, що взаємодію суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики влади виражено у компетенції взаємодіючих органів, їхніх взаємних цілях та завданнях.

В контексті законодавчого регулювання взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики, виокремлено такі їх групи: а) взаємозв'язки між суб'єктами загальної компетенції; б) взаємозв'язки між суб'єктами загальної та спеціальної компетенції. Досліджено форми взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики як з позиції правового аспекту, так і з позиції організаційного аспекту.

Встановлено, що взаємодія між суб'єктами, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики здійснюється для запобігання корупції, профілактики корупційних правопорушень, виявлення корупції, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, а також удосконалення правової бази запобігання корупції.

Доцільним видається проведення доктринального аналізу окремих форм взаємодії суб'єктів, що наділені повноваженнями в сфері забезпечення реалізації антикорупційної політики з акцентуванням уваги на можливість їх цифровізаційного забезпечення.

Ключові слова: антикорупційна політика, запобігання корупції, інституційне забезпечення, взаємодія, форми взаємодії.

Slavitska A.K. THE FORMS OF INTERACTION OF SUBJECTS OF POWER IN THE SPHERE OF ENSURING THE IMPLEMENTATION OF ANTI-CORRUPTION POLICY

The article examines the forms of interaction of subjects of power in the sphere of ensuring the implementation of anti-corruption policy. The subjects of ensuring the implementation of the anti-corruption policy are singled out, which are endowed with: a) general competence (the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the President of Ukraine, state bodies) and b) special competence (the National Agency for the Prevention of Corruption, the National Council for Anti-Corruption Policy under the President of Ukraine, Coordination working group on anti-corruption policy). It is noted that the interaction of entities empowered in the sphere of ensuring the implementation of the anti-corruption policy of the authorities is expressed in the competence of interacting bodies, their mutual goals and tasks.

In the context of the legislative regulation of the interaction of subjects empowered to ensure the implementation of anti-corruption policy, the following groups are distinguished: a) relationships between subjects of general competence; b) relationships between subjects of general and special competence. Forms of interaction of subjects

empowered in the field of ensuring the implementation of anti-corruption policy were studied from both the legal and organizational aspects.

It has been established that the interaction between entities empowered in the field of ensuring the implementation of anti-corruption policy is carried out to prevent corruption, prevent corruption offenses, detect corruption, ensure public order and public safety, as well as improve the legal framework for preventing corruption.

It seems appropriate to conduct a doctrinal analysis of individual forms of interaction of subjects empowered to ensure the implementation of anti-corruption policy with an emphasis on the possibility of their digitalization.

Key words: anti-corruption policy, prevention of corruption, institutional support, interaction, forms of interaction.